

Yayın Geliş Tarihi: 29.11.2023
Yayına Kabul Tarihi: 26.11.2024
Online Yayın Tarihi: 12.12.2024
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1397624>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 26, Sayı: 4, Yıl: 2024, Sayfa: 1730-1754
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

GENÇ YETİŞKİNLERİN RETROSPEKTİF BABA ALGILARI İLE ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGU DÜZENLEMENİN ARACI ROLÜ

Fazilet Eda YILMAZ OLCAY*

Makbule KALI SOYER**

Öz'

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarını yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesidir. Genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu yordamak için bağımsız değişken olarak retrospektif baba algısı ve aracı değişken olarak duygu düzenleme becerisi incelenmiştir. Araştırmanın modeli çok faktörlü karmaşık yordayıcı kolerasyonel desendir. Araştırmanın çalışma grubu 21-35 yaş aralığında bulunan 392 genç yetişkinden oluşmaktadır. Araştırmada katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Baba Katılım Ölçeği, Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği, Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği, Duygu Stilleri Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada verilerin analizi AMOS Programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile yapılmıştır. Yapılan YEM analizi sonucunda retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumunu arasında, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin aracı rolüne dair modelin uyum indekslerinin iyi olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, retrospektif baba algısının, romantik ilişki doyumunu üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu ($\beta=.23$), retrospektif baba algısının, becerisi üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu ($\beta=.24$) ve duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki doyumunu

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Yılmaz Olcay, F. & Kalı Soyer, M. (2024). Genç yetişkinlerin retrospektif baba algıları ile romantik ilişki doyumları arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (4), 1730-1754.

*Dr. Psikolog, Maltepe Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-0524-2792, fazileteda@hotmail.com

**Doç. Dr. Öğretim Görevlisi Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-9031-5721, makbulesoyer@marmara.edu.tr

¹ Araştırma için Maltepe Üniversitesi Etik Komisyonu 02.07.2021 tarih ve 19 sayılı toplantısı 2021/19-08 karar sayısı ile Etik Kurul onayı alınmıştır.

² Araştırma Fazilet Eda YILMAZ OLCAY'ın "Genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme stillerinin incelenmesi: Bağlanma kuramı perspektifinden bir araştırma" isimli Doktora Tezinden türetilmiştir.

üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu ($\beta=.32$) tespit edilmiştir. Araştırmada son olarak becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki doyumu üzerinde kısmi aracılık etkisi olduğu ($\beta=.059$) sonucu elde edilmiştir. Sonuçlar alanyazındaki araştırmalar ve kuramsal bilgilerle karşılaştırılarak tartışılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Bağlanma, Duygu düzenleme, Retrospektif Baba Algısı, Romantik İlişki Doyumu.

THE INSTRUMENTAL ROLE OF EMOTIONAL REGULATION IN THE RELATIONSHIP BETWEEN YOUNG ADULTS' RETROSPECTIVE PERCEPTIONS OF FATHER AND THE QUALITY OF ROMANTIC RELATIONSHIP

Abstract

This study aims to examine retrospectively father perceptions and emotion regulation style in predicting the romantic relationship quality of young adults. In the study, to predict the romantic relationship quality of young adults, retrospective father perception as an independent variable and emotion regulation style as a mediating variable were examined, and a model of the research is the multi-factor complex predictive correlational design. The study group of the research consists of 392 young adults between the ages of 21-35. The Personal Information Form, Father Participation Scale, Father Emotional Intimacy Scale, Father Care, Attachment Styles Scale, Emotion Styles Scale, and Relationship Satisfaction Scale were applied to the participants to test the research model. The data analysis in the research was made with Structural Equation Modeling (SEM) using the AMOS Program. As a result of the SEM analysis, it was determined that the fit indexes of the model on the mediating role of the ability to regulate emotions between the retrospective father perception and the quality of the romantic relationship were well. According to the research findings, retrospective father perception has a significant direct effect on romantic relationship quality ($\beta=.23$), also has a significant direct effect on emotion regulation ability ($\beta=.24$), and emotion regulation skill has a significant direct effect on romantic relationship quality ($\beta=.32$). Finally, it was concluded that the emotion regulation skills have a partial mediation effect ($\beta=.059$) on retrospective father perception and romantic relationship quality. The results were discussed and compared in line with the studies in the literature and theoretical information, and suggestions were made for practitioners and researchers according to the findings.

Keywords: *Young Adult, Attachment, Emotion Regulation, Retrospective Perception of Father, Romantic Relationship Quality.*

GİRİŞ

Erikson, insan gelişimini sekiz kritik dönemde ele almaktadır. Genç yetişkinliği bu sekiz dönemin altıncısı olarak tanımlayan Erikson bu evreyi “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” dönemi olarak adlandırır. 18-35 yaş aralığını kapsayan

genç yetişkinlik döneminde bireyin en önemli gelişimsel görevi yakın ilişki yaşantılarıdır (Erikson, 2018). Birey bu dönemde gelişimsel olarak çevresindeki insanlarla ilişki kurmak için hazırdır. Sevgi, dostluk ve romantik ilişkiler bu dönemde daha da önem kazanır. Erikson'a göre genç yetişkinlik ilişkiler kurularak yakınlık ve bağlılık ihtiyaçlarının karşılandığı bir dönem olmakla beraber, yakınlık kurulmadığı zaman ise yalnızlığın hissedildiği bir dönemdir (Baltacıoğlu, 2016; Erikson, 1968; Plotnik, 2009).

Genç yetişkinlerin en önemli gelişimsel görevlerinden olan romantik ilişkiler söz konusu olduğunda alanyazında çok kullanılan ve en sık karşımıza çıkan kuramın bağlanma kuramı olduğu görülmektedir. Ebeveynlerle kurulan geçmiş ilişkileri ve bu ilişkilerin bireyin gelecek yaşamına yansımalarını açıklayan kuram, genç yetişkinlerin bireysel farklılıklarının ve işlevselliğinin anlaşılması için de çerçeve sunmaktadır (Bowlby, 1982; Mikulincer & Shaver, 2007). Kuramda bağlanma kavramının “bireyin yaşamı boyunca başka bir insana karşı yakınlık arama, anlamlı ilişkiler ve duygusal bağlar geliştirme yeteneği” olarak tanımlanması yakın ilişkileri ve romantik ilişkileri anlamak için sıklıkla kullanılmasında önemli bir faktördür (Bowlby, 1980; Cochran, 2018; Hepper & Carnelley, 2012). Bağlanma kuramına göre geçmişte birincil bakım veren ebeveynler ile yaşanan deneyimler içselleştirilerek içsel çalışan modeller oluşturulur. Birey, geçmişte oluşturduğu bu içsel çalışan modeller aracılığıyla aynı zamanda bağlanma stillerini ve gelecekte kuracağı ilişki sisteminin temelini oluşturur (Mikulincer & Shaver, 2007). Bowlby (1980), çocukluk döneminde oluşan bu içsel çalışma modellerinin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de sürdürüldüğünü söylemektedir. Bireyin kendine ve başkalarına ilişkin inançlarından oluşan içsel çalışan modeller, onların yetişkinlik döneminde kurdukları romantik ilişkilerin şekillenmesinde de kritik bir öneme sahiptir (Collins & Read, 1990; Hazan ve Shaver, 1994; Hazan & Zeifman, 1994; Mikulincer & Shaver, 2019). Bu açıdan romantik ilişkilerin doyumuna etki eden faktörleri değerlendirmeye yönelik bir model sunmak için tasarlanmış bu araştırma, bağlanma kuramı perspektifi temel alınarak yürütülmüştür.

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerle en çok ilişkilendirilen değişkenlerin bağlanma stilleri, ebeveynlerle geçmişte kurulan ilişkinin niteliği, çocukluk yaralanmaları, algılanan ebeveynlik stilleri gibi ebeveynlerle ilişkileri temel alan değişkenler olduğu görülmektedir (Cohn, vd., 1992; Feeney & Collins 2019; Gizir, 2012; Towler & Stuhlmacher, 2013). Bu değişkenler ebeveynlerle çocuklukta kurulan ilişkinin romantik ilişkilerdeki önemini ve ana-babalık davranışlarının gelecek nesillerin şekillendirilmesi üzerindeki etkisini göstermektedir. Ancak, çocuğun ebeveyniyle kurduğu ilişkiyi inceleyen araştırmaların çoğu ebeveyn olarak sadece anneyi ele alıp değerlendirmektedir (Bahadır, 2006; Beckmeyer & Cromwell, 2019; Ducharme, Doyle & Markiewicz, 2002; Maccoby & Martin, 1983; Paquette, vd. 2000; Terzi, 2014; Tutarel, Kışlak & Çavuşoğlu, 2006; Uyar, 2019). Oysa Reaburn (2015), babalar ve çocukların birbirleri üzerindeki etkilerini göz ardı etmenin bireyin

gelişimi hakkında eksik bir bakış açısı yarattığını söylemektedir. Bu görmezden gelişi ilk sorgulayanlardan olan Lamb (2004) ise çalışmalarında çocukların annelerine bağlandıkları gibi babalarına da bağlandıklarını ortaya koymuştur. Daha sonra yapılan çalışmalarda anneye bağlanmanın yanı sıra, babaya bağlanmanın yarattığı etkiler de tespit edilmeye başlanmıştır (Bretherton, 2014; Freeman & Almond, 2010; Wiseman, Maysel & Sharabany, 2006). Ancak, alanyazındaki bu araştırmalarda babayla bağlanma konusunda çoğunlukla ergenlik dönemine kadar olan sürece (Bronte-Tinkew & Moore-Carrano, 2006) odaklanıldığı, konuyla ilgili genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemini inceleyen çalışmaların ise diğer dönemlere göre az sayıda olduğu dikkat çekmektedir (Amato, 1994; Aquilino, 1997; Schwartz & Finley, 2006). Ayrıca, yapılan araştırmaların çoğunda yaygın olarak çocuğun babasıyla ilişkisinin bulunduğu gelişim dönemindeki etkilerin incelendiği, baba-çocuk ilişkisinin gelecek yaşamdaki sonuçlarına yer verilmediği de görülmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında genç yetişkinlik, baba-çocuk ilişkisinin sonuçlarının ortaya koyulması ve bu ilişkinin romantik ilişkilere etkisinin irdelenmesi açısından diğer gelişim dönemlerinin gerisinde bir dönem olarak görülmektedir (Erkut, Szalacha & Coll, 2005; Lamb, 2004). Oysa baba-çocuk ilişkisi yaşam boyu iz bırakan, doğrudan etkileşimde bulunulmayan yetişkinlik gibi yaşam dönemlerinde bile kişinin hayatında etkili olan bir ilişkidir. Genç yetişkinler, içinde buldukları dönemde doğrudan babalarıyla etkileşimde bulunmasalar bile ilişkilerini ve kişiliklerini şekillendirmede bu ilişkinin etkisindedirler (Akdağ, 2017; Karre, 2010; Yörük, 2011). Bu araştırma genç yetişkinlik dönemini incelerken bugünü anlamada, geçmişin etkilerini araştırmanın önemli olduğu gerekçesiyle retrospektif modelde tasarlanmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkilerin doyumunu anlamada etkili olduğu düşünülen "retrospektif baba algısı", bireyin dünyaya geldiği andan itibaren babayla kurduğu ilişki sonucunda yıllar içinde şekillenen bir kavramdır. Bağlanma kuramına göre bireyin baba algısı, bağlanma süreçleri üzerinden kurulan duygulanımsal bağ aracılığı ile oluşmaktadır. Bu bağ birçok araştırmada babanın çocuğun hayatına katılım şekli, babanın ilişkide duygusal ve fiziksel olarak var olma durumu ve babanın çocuğa karşı tutumlarıyla değerlendirilmektedir (Collins & Read, 1990; Hazan & Shaver, 1987). Araştırma da babaya dair yıllar içinde birçok faktörden etkilenecek oluşan baba algısını tek bir değişkenle ölçmenin yeterli olmayacağı gerekçesiyle, üç farklı değişken kullanılarak bu algı daha kapsamlı bir bakış açısıyla incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle, alanyazındaki bireylerin retrospektif baba algılarını yapılandırmalarında etkili olan faktörleri inceleyen birçok babalık araştırması gözden geçirilmiştir. (Collins & Feeney, 2000; Finley, 1998; Finley & Schwartz, 2010). Bu tarama çalışması sonucunda baba-çocuk ilişkisini değerlendiren araştırmalarda en çok incelenen kavramların; "baba katılımı, babayla bağlanma, baba ebeveynlik stilleri, besleyici babalık, baba varlığı ve baba duyarlılığı" olduğu görülmüştür (Duran, 2019; Galovan, vd., 2014; Karadeniz, 2019; Peterson, 2007; Wessels & Lesch, 2014). Tüm bu değerlendirmeler sonucunda geçmişe dönük baba algısı kavramını (retrospektif

baba algısı) ölçmek için literatürde en sık kullanılan üç değişken belirlenmiştir. Belirlenen bu değişkenler üzerinden baba ile kurulan geçmiş ilişkiye odaklanarak, romantik ilişkilerin doyumu incelenmiştir. Geçmişte baba ile kurulan ilişkide kazanılan deneyimler ile bugünkü romantik ilişki doyumu arasında köprü niteliğindeki bağlantıda duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisinin bir aracılık özelliği olup olmaması önemli görülmüştür. Baba ile kurulan ilişki bir yandan çocuğun duygu düzenleme stilini biçimlendirirken diğer yandan genç yetişkinlikteki romantik ilişki doyumunu de etkilemektedir. Bu açıdan bu üç değişken arasındaki ilişkileri incelemek her yaş grubu açısından önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarını yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Genç yetişkinlerde retrospektif baba algısı romantik ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
2. Retrospektif baba algısı duygu düzenleme becerisini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
3. Duygu düzenleme becerisi Romantik ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
4. Retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide duyguları düzenlemenin aracılık rolü var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli/Deseni

Bu araştırma genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarını yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi amacıyla hizmet eden korelasyonel araştırma modellerinden biri olan yordayıcı korelasyonel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Bu modelde, değişkenlerin birinden yola çıkılarak diğerleri yordandır. Bu araştırma hem doğrudan hem dolaylı ilişkileri test etmeye yönelik olduğu için karmaşık yordayıcı korelasyonel desen kullanılmıştır. (Büyüköztürk vd., 2008, s. 193).

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişki doyumunu yordamak için bağımsız değişken olarak retrospektif baba algısı ve aracı değişken olarak duyguları düzenleme değişkeni incelenmiştir. Araştırmada, ilgili değişkenlerle genç yetişkinlik döneminde romantik ilişki doyumunu yordayan bir model geliştirilip, yapısal eşitlik modeli (YEM) ile test edilmiştir. YEM bir veya birden çok bağımsız değişken ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri nedensel ve ilişkisel bir model içinde değerlendiren çok değişkenli istatistiksel bir yöntemdir (Byrne, 2001). Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ve kuramsal modellerin

sınanmasında kullanılan, YEM gözlenen ve gözlenemeyen değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin sınanmasında kullanılır. YEM'in sonuçlarını değerlendirmek için yolların anlamlılığına ve uyum iyiliği indekslerine bakılır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2012; Karagöz, 2012).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu genç yetişkin olma, romantik ilişki yaşıyor olma ya da geçmişte yaşamış olma ve gönüllü olma kriterleri doğrultusunda, uygun örneklem yöntemiyle seçilen 392 (%65 kadın; %35 erkek; toplam \bar{X} = 32,5 yaş) ulaşılabilir genç yetişkin üzerinden çevrimiçi formlar aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların %50,5'si (198) MEB'e bağlı öğretmen iken, %33,2'si (130) özel şirket çalışanı ve %16,3'ü (64) üniversite öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, genç yetişkinleri bağımsız değişken olarak belirlenen "Retrospektif Baba Algısı" üç bileşenli bir yapı üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Retrospektif Baba Algısını oluşturan bileşenlerden ilki olan baba katılımı, "Baba Katılım Ölçeği" kullanılarak ölçülürken, babaya duyulan yakınlık için "Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği" kullanılmıştır. Üçüncü bileşeni olan babayla bağlanma ise "Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği" kullanılarak ölçülmüştür. Ayrıca, araştırmanın aracı değişkeni olan duygu düzenleme/duyguları ayarlama stillerini ölçmek için "Duygu Stilleri Anketi" kullanılmıştır. Son olarak araştırmanın bağımlı değişkeni olan yakın ilişki doyumu "İlişki Doyumu Ölçeği" kullanılarak ölçümlenmiştir.

Baba Katılım Ölçeği (BKÖ)

Araştırmada, genç yetişkinlerin 0-16 yaşları kapsayan çocukluk ve ergenlik çağındayken hayatlarının farklı alanlarına babalarının katılım düzeylerini değerlendirmek amacıyla Finley & Schwartz (2010) tarafından geliştirilen "Baba Katılım Ölçeği" kullanılmıştır. Baba Katılım Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması Duran (2019) tarafından yapılmıştır. Uyarlama sonucunda ölçeğin iki boyut ve 16 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ölçekte toplam puan üzerinden alınan en yüksek puan 80 ve en düşük puan 16'dır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması doğrultusunda hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .90 olarak bildirilmiştir. Bu araştırma verileri üzerinde iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=.95$ olarak hesaplanmıştır.

Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği (BDYÖ)

Finley (1998) tarafından geliştirilmiş dokuz maddeden oluşan ölçek tek faktörlü bir yapıya sahiptir (Finley, 1998; Williams & Finley, 1997). Ölçek Türkçeye ilk olarak Kuzucu ve Özdemir (2013) tarafından ergenlerden oluşan bir örneklem üzerinden uyarlanmıştır. Ölçeğin Uyarlama çalışmasında ölçek, orijinal ölçekte olduğu gibi tek faktörlü bir yapı göstermiştir. Duran (2019) ise, araştırmasında ölçeği genç yetişkinler için yeniden uyarlamıştır. Uyarlama sonucunda ölçeğin tek boyut

ve 9 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçekte toplam puan üzerinden değerlendirme yapılmakta ve ölçekten alınan puanlar en yüksek 45, en düşük 9 puan arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışması doğrultusunda hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .89 olarak bildirilmiştir Bu araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçeğin güvenirlik katsayısı ise $\alpha=.94$ olarak hesaplanmıştır.

Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (BBSÖ)

Hazan ve Shaver, (1986) tarafından geliştirilmiş ölçeğin ilk formu ebeveynlerin belirli bir bağlanma stiliyle ilişkili bakım verme tarzlarını tanımlayan her biri bir alt boyutu gösteren 3 paragraf ve 9'lu Likert bir yapıda oluşturulmuştur. Ölçek Collins ve Read (1990) tarafından her bir paragraftaki 3'er cümle 9 madde olacak şekilde düzenlenerek, 3 boyutlu, 5'li Likert tipi bir ölçek olarak yeniden uyarlanmıştır. Ölçeğin Yılmaz-Olcay ve Soyer, (2022) tarafından yapılan Türkçeye uyarlama sürecinde ölçeğin üç boyut ve 9 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Alt ölçeklerin her birinden alınan yüksek puanlar, kişinin algıladığı baba bakım verme ve bağlanma stilini yansıtmaktadır. Ölçeğin güvenirlik çalışması doğrultusunda hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı sıcaklık alt boyutu için .87, reddedici alt boyutu için .70 ve tutarsız alt boyutu için .76 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği ise .89 olarak hesaplanmıştır.

Duygu Stilleri Ölçeği (DSÖ)

Duygu stillerini değerlendirmek için Hofmann & Kashdan (2010) tarafından geliştirilen bu ölçekte 20 madde, 5'li Likert tipi bir değerlendirme ve üç faktörlü bir yapı bulunmaktadır. Türkçeye uyarlaması Öz- Soysal ve Bakalım (2021) tarafından gerçekleştirilen ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda orijinal ölçekteki gibi 3 faktörün ve 19 maddenin doğrulandığı görülmüştür. Alt ölçeklerin her birinden alınan yüksek puanlar, kişinin duygu stilini yansıtmaktadır. Ölçeğin, Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı Gizleme alt ölçeği için .79, Ayarlama alt ölçeği için .76, Dayanma alt ölçeği için .72 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada duygu düzenleme için ölçeğin duygu ayarlama alt boyutu kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ayarlama alt boyutu için .80 olarak hesaplanmıştır.

İlişki Doymu Ölçeği (İDÖ(A16))

Romantik ilişkilerdeki memnuniyeti ve doymu ölçmek amacıyla Hendrick (1988)'in geliştirdiği, ilişki doymu ölçeği 7'li Likert tipte ve 7 maddelik tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek Curun (2001) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında orijinal ölçekteki gibi ölçeğin 7 maddeli ve tek faktörlü bir yapı gösterdiği rapor edilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin ilişki doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısını .86 olarak hesaplamıştır. Bu araştırma kapsamında

toplanan veriler doğrultusunda ölçek puanlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler pandemi döneminde olunması sebebiyle araştırmacı tarafından hazırlanmış çevrimiçi form aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanma sürecine başlarken öncelikle olası çalışma grubuna yönelik kurumsal e-postalar ve sosyal medya platformları kullanılarak katılımcılara araştırma linki gönderilmiştir. Ayrıca araştırma veri bataryası kurumsal e-posta adreslerine Word eklentisi olarak da gönderilmiştir. Veri toplama formunda öncelikle bir bilgilendirme metni sunulmuştur. Bilgilendirmeyi takiben gönüllülük ve onam metinleri sunularak katılımcılardan bu metni onaylamaları istenmiştir. Onayı alınan katılımcıların veri toplama araçlarını nasıl yanıtlayacakları her ölçeğin giriş kısmındaki bilgi metinleri ile açıklanmıştır. Her bir uygulama yaklaşık olarak 20 dakikalık bir sürede tamamlanmaktadır. Verilerin toplanma süreci yaklaşık 4 aylık bir zamana yayılmıştır. Bu süre içinde veri toplama araçlarına 406 kişi dönüt vermiştir. Toplam 14 kişiye ait veriler veri setinden çıkarılarak geriye kalan 392 kişiye ait veriler üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, romantik ilişki doyumu modelini test etmek için YEM analizleri yapılmıştır. YEM analizine geçmeden önce kullanılan her bir ölçme aracının güvenilirlik değerleri incelenmiş ve ölçme modelleri test edilmiştir. Model kurmanın gereklerinden biri olan değişkenler arası ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı ile incelenmiş ve bütün değişkenlerin birbiriyle düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu belirlenerek raporlanmıştır. Kurulan model bağlamında doğrudan ve dolaylı etkilerin test edilmesi, yol analizi ile gerçekleştirilmiştir. Dolaylı etkinin anlamlılığını belirlemek için ise bootstrapping analizi gerçekleştirilmiştir. En son aşamada ise ölçme araçlarının ölçme modelleri doğrulandıktan sonra araştırmada incelenecek hipotetik modelin ölçme modeli de test edilmiş ve değerlerin kabul edilebilir olduğu belirlenmiştir.

Araştırma Etiği

Etik onayı Maltepe Üniversitesi Rektörlüğü'nden 02.07.2021 tarihli, oturum sayısı 2021/19 ve alınan karar sayısı 2021\19-08 olan araştırmanın tüm aşamalarında etik kurallara uyulmuştur. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından genç yetişkinlere uygulama ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak gönüllülüğe dayalı olarak veriler toplanmış ve araştırmaya dâhil edilmiştir.

BULGULAR

Verilerin analizinde öncelikle YEM analizinin ön koşulu olan değişkenler arası ilişkiler incelenmiş sonra hipotez model ve ölçüm modeli sunulmuştur. Daha sonra Retrospektif baba algısı, duygu düzenleme ve romantik ilişki doyumu değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla YEM analizi geliştirilerek test edilmiştir. Ardından modelde önerilen modifikasyon indeksleri incelenmiş ve

yapılmıştır. Son olarak da modele ilişkin doğrudan, dolaylı ve toplam etkilere ait parametrelere bakılmıştır.

YEM Analizinin Önkoşulu Değişkenler Arası İlişkilerin İncelenmesi

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı ile incelenmiş ve bütün değişkenlerin birbiriyle düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilere dair bilgiler aşağıda Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları

Değişkenler									
Retrospektif Baba Algısı	1. Duygusal destek								
	2. Araçsal destek	863**							
	3. Yakınlık	881**	864**						
	4. Sıcak/sorumlu	849**	816**	909**					
	5. Soğuk/reddedici	,661**	,616**	,702**	,688**				
	6. Tutarsız/karsız	,696**	,641**	,704**	,727**	807**			
Duygu düzenleme	7. Duygu Ayarlama	344**	290**	297**	259**	,108*	,120*		
İlişki doyumu	8. İlişki doyumu	241**	180**	227**	172**	,228**	,198**	217**	

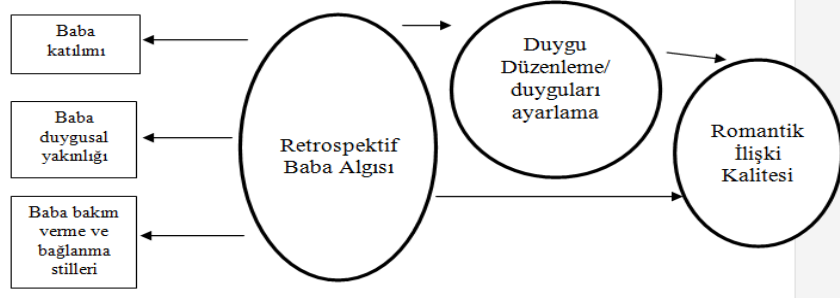
* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 1'de görüleceği üzere romantik ilişki doyumu puanları duygusal destek ($r=.24$), araçsal destek ($r=.18$), baba yakınlığı ($r=.23$), sıcak-sorumlu ($r=.17$), soğuk-reddedici ($r=-.23$), tutarsız-karsız ($r=-.20$) ve duygu düzenleme/ duyguları ayarlama ($r=.22$) puanları ile istatistiksel açıdan anlamlı ilişki göstermektedir ($p < .05$).

Hipotez Model

Modele göre retrospektif baba algısı ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama, romantik ilişki doyumunu doğrudan yordamaktadır ve retrospektif baba algısı ve romantik ilişki doyumu arasında duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin aracı rolü bulunmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Hipotez Model

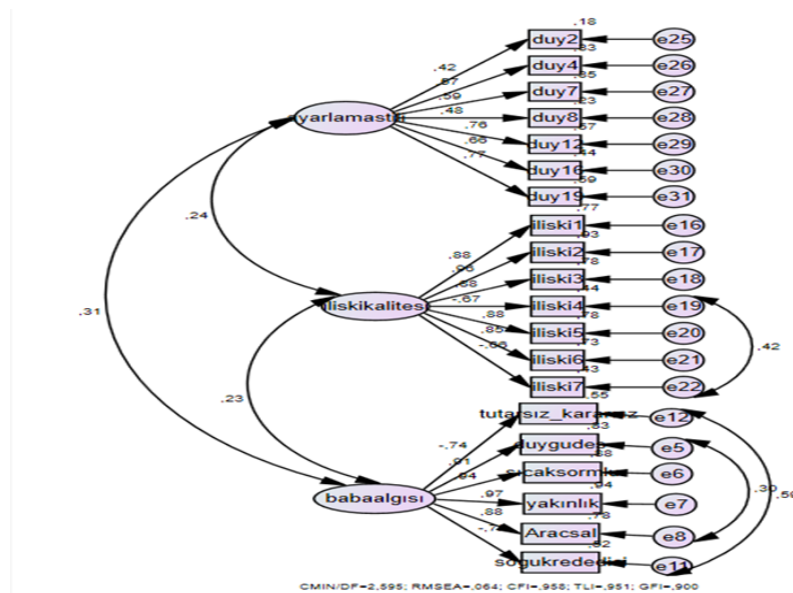

Şekil 1'e bakıldığında değişkenler arasındaki tek yönlü okların doğrudan etkileri belirttiği görülmektedir. Ayrıca, retrospektif baba algısı ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan etkisi olduğu ve retrospektif baba algısının ve romantik ilişki doyumu üzerinde duygu düzenleme/duyguları ayarlama yoluyla dolaylı etkisi olduğunun varsayıldığı görülmektedir.

Ölçüm Modeli

Değişkenler arasındaki yapısal ilişki test edilmeden önce değişkenlere ait ölçüm modelleri test edilmiş ve test edilen ölçüm modeli Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Ölçüm Modeline İlişkin Standartize Edilmiş Yol Katsayıları

Şekil 2’de görüldüğü üzere ölçüm modeline ilişkin faktör yüklerinin Duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninde .42 ile .77; retrospektif baba algısı değişkeninde -.74 ile .97 ve romantik ilişki doyumu değişkeninde ise -.66 ile .96 arasında değişmektedir. Test maddelerinin ölçüm analizlerinde faktör yükü açısından kabul edilebilir değerin .40’ın üzerinde olması ideal olarak kabul edilmektedir (Hair vd., 2010). Yapılan ölçüm analizleri sonucunda elde edilen madde faktör yüklerinin 40’dan yüksek olması nedeniyle analizden çıkarılan bir madde olmamıştır. Ölçüm modelinde retrospektif baba algısı değişkeninde tutarsız-kararsız ile soğuk-reddedici; duygusal destek ile araçsal destek gözlenen değişkenlerin hata varyansları arasında; romantik ilişki doyumu değişkeninde 4. ve 7. maddelerin hata varyansları arasında modifikasyon yapılmıştır. Düzeltilmiş modele ait uyum indekslerinin ($\chi^2/df= 2,59$, RMSEA= ,064, CFI= 958, TLI= ,951, SRMR=,055) yeterli ve kabul edilebilir düzeyde oldukları görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyükoztürk, 2012).

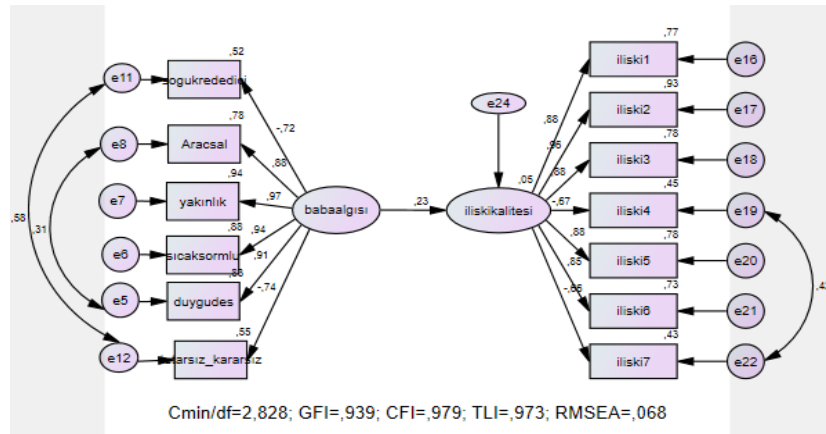
Yapısal Modelin Test Edilmesine Yönelik Bulgular

YEM analizinde retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama ve romantik ilişki doyumu değişkenleri arasında kurulan yapısal ilişki modeli test edilmiştir. Bununla birlikte yapısal ilişki modelinde retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumu değişkenleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninin aracılık rolü de değerlendirilmiştir.

Romantik ilişki doyumu modelinde değişkenler arasındaki doğrudan etkiye yönelik bulgular

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın hipotez modelindeki doğrudan ilişkilerden olan retrospektif baba algısının romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan etkisi değerlendirilmiştir (bkz. Şekil 3).

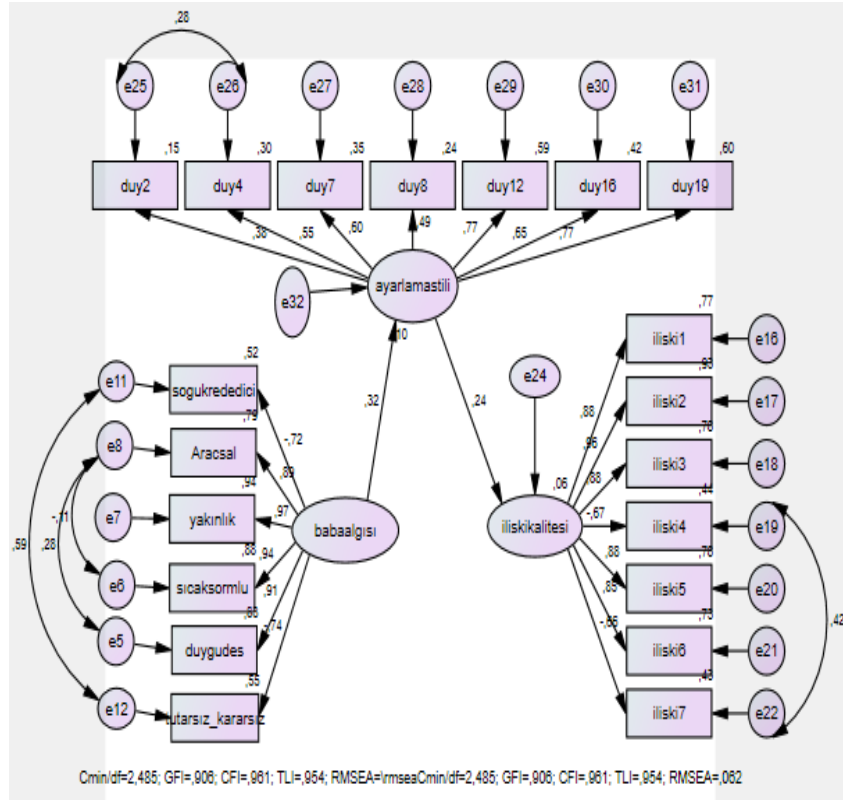
Şekil 3. Retrospektif Baba Algısı ile Romantik İlişki Doyumu Arasındaki Doğrudan İlişki

Model uyum indekslerine göre retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumu arasındaki doğrudan ilişkiye dair modelin uyumlu olduğu görülmüştür (χ^2/df : 2.83, RMSEA: .068, GFI: .939, TLI: .973, CFI: .979, SRMR: .053).

Araştırmanın hipotez modelindeki doğrudan ilişkilerden ikincisi ve üçüncüsü ise, Retrospektif baba algısı ile duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisi, duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisi ile romantik ilişki doyumu arasındaki doğrudan ilişkidir. Aşağıdaki şekilde bu ilişkilerin doğrudan etkisi değerlendirilmiştir.

Şekil 4. Retrospektif Baba Algısı ile Duyguları Düzenleme, Duygu Düzenleme İle Romantik İlişki Doymu Arasındaki Doğrudan İlişki

Tablo 2. Değişkenler Arasındaki Basit Etkilere İlişkin Sonuçlar

Basit(Doğrudan) Etki	B	Sh	t	p	R ²
Baba algısı→İlişki Doyumu	.23	.011	4.34	.000	.05
Baba algısı→Duy. Düzenleme	.32	.004	4,54	.000	.10
D.Düzenleme →İlişki doyumu	.24	.227	3.82	.000	.06

Uyum İndeksleri:

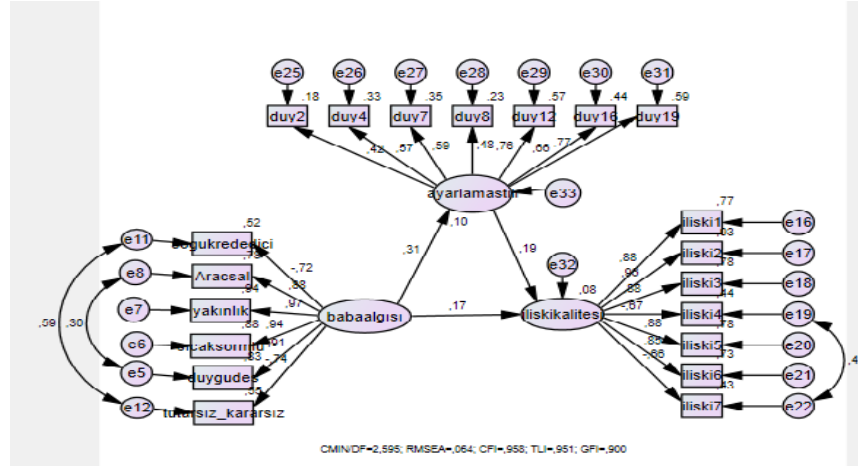
χ^2/df : 2.48, RMSEA: .062 , GFI: .906 , TLI: .954, CFI: .961,SRMR : .054

Tablo 2'de görüldüğü üzere bağımsız değişkenin aracı değişken ($\beta = .32$; $t = 4.54$) ve bağımlı değişken ($\beta = .23$; $t = 4.34$) üzerindeki basit etkisinin anlamlı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Aynı zamanda aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki basit etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($\beta = .24$; $t = 3.82$). Bulgular incelendiğinde Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık modeli için öne sürdüğü üç koşulun da karşılandığı görülmüştür. Bir sonraki adımda ise aracı değişken modele dâhil edilmiş ve test edilen model Şekil 5'de gösterilmiştir.

Romantik ilişki doyumu modelinde duygu düzenleme becerisinin aracılık etkisine yönelik bulgular

Bu bölümde araştırmanın hipotez modelindeki retrospektif baba algısı ile romantik ilişkiler doyumu değişkenleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi değişkeninin aracılık rolü değerlendirilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Retrospektif Baba Algısı ile Romantik İlişkiler Doyumu Arasındaki Duygu Düzenlemenin Aracı Rolüne İlişkin Test Edilen Model

Şekil 5'de görüldüğü üzere model uyum indekslerine göre retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumu arasındaki duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerilerinin aracı rolüne dair model uyumlu bulunmuştur (χ^2/df : 2.59, RMSEA: .064, GFI: .900, TLI: .951, CFI: .958, SRMR:.055). Değişkenler arasındaki dolaylı etkiye dair bilgiler aşağıdaki Tablo 3'de özetlenmiştir.

Tablo 3. Retrospektif Baba Algısının Romantik İlişkiler Doymu Üzerindeki Etkisinde Duygu Düzenleme Becerisinin Aracı Rolüne İlişkin Sonuçlar

Doğrudan Etki	B	Sh	t	pp.	R ²
Baba algısı → Duygu Düzenleme	.31	.004	4.68	.000	.10
Baba algısı → İlişki Doymu	.17	.011	3.13	.002	.08
Duygu Düzenleme → İlişki doymu	.19	.199	3.07	.002	
Dolaylı Etki	B	Sh	Güven Aralığı		
Baba algısı → Duygu Düzenleme → İlişki doymu	.059	.024	(.028 / .112)	.0005	

Uyum İndeksleri:

χ^2/df : 2.59 , RMSEA: .064 , GFI: .900 , TLI: .951, CFI:.958,SRMR : .055

Tablo 3'te görüldüğü üzere test edilen modelin uyum değerlerinin (χ^2/df : 2.59 , RMSEA: .064, GFI: .900, TLI: .951, CFI: .958, SRMR :.055) iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aracı değişken modele dahil edilmeden yapılan yol analizinde retrospektif baba algısının romantik ilişki doymuna basit etkisinin $\beta=.23$ düzeyinde gerçekleşmiştir. Duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninin aracı değişken olarak modele dâhil edildiğinde retrospektif baba algısının romantik ilişki doymu üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ve $\beta=.17$ düzeyine gerilediği

görülmüştür. Modelde retrospektif baba algısı ile duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkenlerinin birlikte romantik ilişki doyumu değişkeninin toplam varyansının %8’lik bir kısmının açıklandığı; retrospektif baba algısının ise duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninin toplam varyansının %10’luk bir kısmını açıkladığı tespit edilmiştir.

Duygu düzenleme değişkeninin aracı rolünün anlamlı olup olmadığını belirlemek için ise bootstrapping analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre retrospektif baba algısı değişkeninin duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeni üzerinden, romantik ilişki doyumu üzerindeki dolaylı etkisinin .059 olduğu görülmüştür. %95 güven aralığında, dolaylı etkinin tahmin (.028 ile .112) aralığında 0’ın yer almadığı görülmüştür. Bu aralıkta 0 (sıfır) bulunmayışı dolaylı etkinin anlamlı olduğu ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninin kısmi aracı rolü bulunduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Shrout & Bolger, 2002).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada oluşturulan “İlişki Doyumu Modeli”nin test edilmesi sonucunda genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının olumlu olmasının, romantik ilişki kalitelerini arttıracığı saptanmıştır. Ayrıca modeldeki en yüksek düzeydeki ilişkinin, retrospektif baba algısı ile duygu düzenleme/duyguları ayarlama arasındaki orta düzey pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Yani, genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının olumlu olmasının, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisini kazanmalarında etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Modeldeki son doğrudan ilişki olan duygu düzenleme/duyguları ayarlama ile ilişki doyumu arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç romantik ilişkilerde duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisini kullanmanın, romantik ilişki doyumunu yükselttiğini göstermektedir. Son olarak modelde duygu düzenleme becerisine dair aracılık analizi yapılmış, yani dolaylı etkiler değerlendirilmiştir. Modelde yapılan aracılık analizi incelendiğinde duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin, retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracılık etkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ve kısmi aracılık etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuca göre retrospektif baba algısı duygu düzenleme/duyguları ayarlama aracılığıyla romantik ilişki doyumunu pozitif yönde anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Yani olumlu retrospektif baba algısına sahip olmanın, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi kazanmayla, romantik ilişki doyumunu arttırdığı görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle oluşturulan modelde görgül araştırmalar ve kuramsal çerçeve doğrultusunda olması gerektiği düşünülen doğrudan ve dolaylı ilişkilerin doğrulandığı görülmüştür.

Romantik ilişki doyumu modelinde değişkenler arasındaki doğrudan etkiye yönelik bulguların tartışılması üç doğrudan ilişki ve bir aracılık ilişkisi üzerinden yürütülmüştür. Test edilen romantik ilişki doyumu modelinde ilk olarak *retrospektif baba algısının romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan etkisi* olduğu sonucu elde

edilmiştir. Başka bir deyişle yaşamlarının ilk on altı yılı düşündüğünde, baba katılımını yüksek olarak algılayan, babasını duygusal olarak yakın algılayan ve babasıyla güvenli bağlanma ilişkisi kuran genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerinin daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç alanyazındaki diğer araştırma bulgularına paralel olarak, geçmişte babayla kurulan ilişkinin ve babaya dair oluşturulan algının bireyin gelecekteki romantik ilişkilerini etkilediğini (Hazan & Shaver, 1987) göstermektedir. Bu çalışmada olduğu gibi alanyazında özellikle babalık davranışlarının çocukların gelecekteki romantik ilişkilerini etkilediğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Akbay, 2015; Collins & Read, 1990; Finley & Shwartz, 2007; Smallbone & Dodds, 2000).

Modeldeki ikinci ve en güçlü doğrudan etkisinin ise *retrospektif baba algısının duygu düzenleme/duyguları ayarlama üzerindeki doğrudan etkisi* olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, geçmişte babayla kurulan ilişkinin ve babaya dair oluşturulan olumlu algının bireyin olumlu duygu düzenleme becerileri geliştirmesine katkısı olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada duygu düzenleme becerileri çoklu değişkenlerden oluşturulmuş retrospektif baba algısı üzerinden ve babanın çocuk üzerinde yarattığı etkiye odaklanılarak araştırılmıştır. Böylece duygu düzenleme kavramı, baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme, bağlanma stillerini de kapsayan geniş bir babalık kavramı perspektiften ele alınarak daha geniş bir çerçeveden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme çalışması sonucunda ise bağlanma kuramının yeni yorumlamalarında da ortaya konan (Freeman, Newland & Coly, 2010; Paquette, 2004) babayla kurulan ilişkinin, çocuk üzerinde yarattığı olumlu duygu düzenleme becerisi geliştirme etkisi tespit edilmiştir. Literatürde bu araştırma sonucu ile benzerlik gösteren, çocuklarını annelerden daha fazla risk almaya yönlendiren, zorlukların üstesinden gelmesi için cesaretlendiren ve onların tanıdık olmayan durumlarla baş etmesini sağlayan babaların çocuklarının duygu düzenleme süreçlerinde etkili rol oynadığı sonucuna ulaşan araştırmalar bulunmaktadır (Amato, 1994; Biller, 1993; Easterbrooks & Goldberg, 1990; Labrell, 1996; Radin, 1981).

Yapılan analiz sonucunda, modeldeki son doğrudan ilişki olan genç yetişkinlerin *duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin, romantik ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır*. Elde edilen bu sonuç, olumlu duygu düzenleme becerilerinden olan duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisine sahip olmanın, genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarını arttıracaklarını doğrulamaktadır. Bu sonuçtan anlaşıldığı üzere romantik ilişkiler söz konusu olduğunda, çiftlerin olumlu duygu düzenleme becerilerini kullanmasının, romantik ilişki doyumunu arttırdığı görülmektedir. Bu araştırma literatürdeki az sayıda bulunan, romantik ilişkilerde eşlerin olumlu duygu düzenleme ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarla benzer sonuçlara sahiptir (Collins & Read, 1990; Kobak & Hazan, 1991; Simpson, 1990).

Son olarak Romantik ilişki doyumunu modelinde *duygu düzenleme/duyguları ayarlamanın, retrospektif baba algısı ile romantik ilişki doyumunu arasında aracılık*

etkisinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ve duyguları ayarlamının bu ilişkide kısmi aracılık etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Alanyazında duygu düzenleme becerilerinin gelişiminin babayla kurulan ilişkiden etkilendiğini söyleyen ve duygu düzenleme becerisinin ilişki doyumu üzerindeki etkisini ortaya koyan az sayıda çalışma bulunmaktadır (Avila, Cabral & Matos, 2011; Flouri & Buchanan, 2002). Bu araştırma bulguları daha önce bu konuda yapılan araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Alanyazında incelendiğinde konuyla ilgili çalışmaların daha çok "ebeveynle ilişkiler-duygu düzenleme" ve "duygu düzenleme-romantik ilişkiler" şeklinde iki grupta değerlendirilip ele alan araştırmalar olduğu görülmektedir. Bu gruptan ilki olan ebeveynle ilişkiler-duygu düzenleme becerileri üzerine yapılan bazı çalışmalarda erken dönemde anne ve babaların, çocukları ile kurdukları olumlu ilişkinin onların olumlu duygu düzenleme stili geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir (Altan, 2006; Akman, 2019; Diener ve Mangelsdorf, 1999; Gelgör, 2016; Kogan 1997; Labrell, 1996). İkinci gruptaki çalışmalarda ise, duygu düzenleme-romantik ilişkileri bir arada değerlendiren çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda duygu düzenleme becerilerinin romantik ilişki doyumu üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir (Baş, 2021; Collins & Read, 1990; Kobak & Hazan, 1991; Mirgain & Cordova, 2007; Rıza, 2016; Simpson, 1990).

Tüm bu sonuçlar bir arada ele alınıp değerlendirildiğinde, genç yetişkinlerin geçmişte babayla ilişkisi sonucunda oluşturduğu baba algısının etkisiyle ilişkilerinde kullanacağı duygu düzenleme becerisini benimsediği ve benimsediği duygu düzenleme becerileri üzerinden romantik ilişkilerindeki kaliteyi etkilediği söylenebilir. Bu sonuç bize, duygu düzenlenmenin yaşamdaki karar ve davranışlarda etkili olmakla kalmayıp, romantik ilişki ve bu ilişkilerin doyumunu de etkilediğini göstermektedir.

Bu araştırmada romantik ilişki doyumu modeli test edilirken ebeveyn olarak yalnızca baba değerlendirilmiş ve retrospektif baba algısının etkileri ortaya konulmuştur. Bu amaçla araştırma kapsamında retrospektif baba algısı kavramı oluşturulmuştur. Bu kavram üç farklı değişkeni için de barındırmaktadır. Ancak baba algısı daha farklı ve daha çok sayıda değişkenle ele alınabilecek oldukça geniş bir kavramdır. Gelecekteki çalışmalarda geriye dönük baba-çocuk ilişkisi araştırılırken daha farklı değişkenleri de bu kapsama dâhil edip, birlikte ele alınmanın bu çalışmaya ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın yöntemine bakıldığında araştırmanın nicel bir çalışma olduğu görülmektedir. Konunun derinliği ve bireysel farklılıkların önemi dikkate alındığında bundan sonraki araştırmalarda karma yöntem kullanılabilir. Özellikle baba algısı ve romantik ilişkiler açısından yetişkinlik sonuçları gibi araştırmalarda oldukça yeni olan bu tür konuların nitel boyutunun incelenmesinin ve karma yöntem araştırmalarının artmasının konuyla ilgili literatüre daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada aracı değişken olarak olumlu bir duygu düzenleme stili olan duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki doyumu modelindeki aracılık etkisine bakılmıştır. Gelecekteki araştırmalarda, olumlu ve olumsuz duygu düzenleme stillerinin ikisini birden modele dâhil edilerek, farklı sonuçlar birlikte değerlendirilebilir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit katkı vermiştir ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

Akbay, S., E. (2015). *Anne babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Akdağ, C. (2017). *Genç yetişkin bireylerin anne-babalarıyla kurdukları ilişki örüntüsünün romantik ilişkilerindeki kaygı ve kaçınma düzeylerini yordama gücü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akman, H. (2019). *11-14 yaş çocukların duygu düzenleme güçlüklerinin anne-baba duygu düzenleme güçlüğü ve ebeveynin duygusal erişilebilirliği ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Altan, Ö. (2006). *The effects of maternal socialization and temperament on children's emotion regulation*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Koç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Amato, P.R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and The Family*, 56, 1031-1042. <https://doi.org/10.2307/353611> (Erişim Tarihi:05/07/2022).

Aquilino, W. S. (1997). From Adolescent to young adult: a prospective study of parentchild relations during the transition to adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 59 (3), 670-686. <https://doi.org/10.2307/353953> (Erişim Tarihi:25/07/2022).

Avila, M., Cabral, J., & Matos, P. M. (2011). Parental attachment and romantic relationships in emerging adults: The role of emotional regulation processes. *Family Science*, 2 (1), 13-23. <https://doi.org/10.1080/19424620.2011.593342> (Erişim Tarihi:20/07/2022).

Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Baltacıoğlu, S. (2016). *Genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimlerinin ve ilişki inançlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Baron, M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.

Baş, B. (2021). *Geç ergenlerde ebeveyn tutumları, bilişsel duygu düzenleme tarzları ve ilişki doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Beckmeyer, J. J. & Cromwell, S. (2019). Romantic relationship status and emerging adult well-being: accounting for romantic relationship interest. *Emerging Adulthood*, 7 (4), 304-308. <https://doi.org/10.1177/2167696818772653> (Erişim Tarihi:02/10/2021).

Biller, H. B. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. CT: Auburn House.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. Basic Books.

Bowlby, j. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2nd ed.). Basic books. (original ed. 1969).

Bretherton, I. (2014). Fathers in attachment theory and research: A review. *Early Child Development and Care*, 180 (1-2), 9-23. <https://doi.org/10.1080/03004430903414661> (Erişim Tarihi:21/10/2022).

Bronte-Tinkew, J., Moore, K. A., & Carrano, J. (2006). The Father-Child Relationship, Parenting Styles, and Adolescent Risk Behaviors in Intact Families. *Journal of Family Issues*, 27 (6), 850–881. <https://doi.org/10.1177/0192513X05285296> (Erişim Tarihi:12/11/2022).

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Byrne, B.M. (2001). Structural equation modeling with AMOS, EQS, and LISREL: Comparative approaches to testing for the factorial validity of a measuring instrument. *International Journal of Testing*, 1 (1), 5586.

Cochran, E. (2018). *Effects of attachment in young adults*. (Masters Thesis). McKendree University.

Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, C. P., & Pearson, J. (1992). Mothers' and fathers' working models of childhood attachment relationships, parenting styles,

and child behavior. *Development and psychopathology*, 4 (3), 417-431. <https://doi.org/10.1017/S0954579400000870> (Erişim Tarihi:24/07/2022).

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644–663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644> (Erişim Tarihi: 17/08/2022).

Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2000). A safe haven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78 (6), 1053-1073. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.6.1053> (Erişim Tarihi:26/09/2022).

Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction*. (Master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Diener, M. L., & Mangelsdorf, S. C. (1999). Behavioral strategies for emotion regulation in toddlers: Associations with maternal involvement and emotional expressions. *Infant Behavior and Development*, 22 (4), 569-583. [https://doi.org/10.1016/S0163-6383\(00\)00012-6](https://doi.org/10.1016/S0163-6383(00)00012-6) (Erişim Tarihi:01/06/2022).

Ducharme, J., Doyle, A. B. & Markiewicz, D. (2002). Attachment security with mother and father: Association with adolescents' reports of interpersonal behavior with parents and peers. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19, 203–231. <https://doi.org/10.1177/0265407502192003> (Erişim Tarihi:27/07/2022).

Duran, Ö. S., (2019). *Üniversite öğrencilerinin baba katılım algısı ile öznel iyi oluşu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Easterbrooks, M. A. & Goldberg, W. A. (1990). Toddler development in the family: Impact of father involvement and parenting characteristics. *Child development*, 740-752. <https://doi.org/10.2307/1130126> (Erişim Tarihi:18/10/2022).

Erkut, S., Szalacha, L. A., & Coll, C. G. (2005). A framework for studying minority youths' transitions to fatherhood: the case of puertorican adolescents. *Adolescence*, 40 (160). link.gale.com/apps/doc/A140145101/AONE?u=anon~5abc2d2b&sid=googleScholar&xid=f96675b2

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton.

Erikson, E. H. (2018). *İnsan yaşamının sekiz evresi*. Ankara: Okyanus yayınları.

Feeney, B. C., & Collins, N. L. (2019). The importance of relational support for attachment and exploration needs. *Current Opinion in Psychology*, 25, 182-186. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.11.011> (Erişim Tarihi:11/03/2022).

Finley, G. E. (1998). Parental age and parenting quality as perceived by late adolescents. *The Journal of genetic psychology*, 159 (4), 505-506. <https://doi.org/10.1080/00221329809596167> (Erişim Tarihi:23/11/2022).

Finley, G. E., & Schwartz, S. J. (2007). Father involvement and long-term young adult outcomes: The differential contributions of divorce and gender. *Family Court Review*, 45 (4), 573-587. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2007.00172.x> (Erişim Tarihi:16/04/2022).

Finley, G. E., & Schwartz, S. J. (2010). The divided world of the child: divorce and longterm psychosocial adjustment. *Family Court Review*, 48 (3), 516-527. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2010.01326.x> (Erişim Tarihi:02/03/2022).

Flouri, E., & Buchanan, A. (2002). What predicts good relationships with parents in adolescence and partners in adult life: Findings from the 1958 British birth cohort. *Journal of Family Psychology*, 16 (2), 186-198. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.16.2.186> (Erişim Tarihi:08/11/2022).

Freeman, H., Newland, L. A., & Coyl, D. D. (2010). New directions in father attachment. *Early Child Development and Care*, 180 (1-2), 1-8. <https://doi.org/10.1080/03004430903415080> (Erişim Tarihi:01/08/2022).

Galovan, A. M., Holmes, E. K., Schramm, D. G., & Lee, T. R. (2014). Father involvement, father-child relationship quality, and satisfaction with family work: Actor and partner influences on marital quality. *Journal of Family Issues*, 35 (13), 1846-1867. <https://doi.org/10.1177/0192513X13479948> (Erişim Tarihi:15/06/2022).

Gelgör, F.Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gizir, C. A. (2012). İlişki inançları ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 8 (2), 35-45.

Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. Seventh Edition Prentice Hall.

Hazan, C. & Shaver, P. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 3 (5), 1-22. <https://doi.org/10.1207/s15327965pli05011> (Erişim Tarihi:24/12/2022).

Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Parental caregiving style. Unpublished questionnaire.

Hazan, C., & Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Attachment processes in adulthood* (pp. 151–178). Jessica Kingsley Publishers.

Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 93-98.

Hepper, E. G. & Carnelley, K. B. (2012). Attachment and romantic relationships: the role of models of self and other. In M. Paludi (Ed.), *The psychology of love* (Vol. 1, pp. 133-154). CA: Praeger.

Hofmann, S. G., & Kashdan, T. B. (2010). The affective style questionnaire: Development and psychometric properties. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32 (2), 255–263. <https://doi.org/10.1007/s10862-009-9142-4> (Erişim Tarihi:25/07/2022).

Karadeniz, G. (2019). *Genç yetişkin erkeklerin algıladıkları baba tutumları ile bireyleşme arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın düzenleyici rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karagöz, S., (2012). SPSS 22 Uygulamalı Biyoistatistik. Ankara: Nobel Yayınevi.

Karre, J. K. (2015). Fathering behavior and emerging adult romantic relationship quality: Individual and constellations of behavior. *Journal of Adult Development*, 22 (3), 148-158. <https://doi.org/10.1007/s10804-015-9208-3> (Erişim Tarihi:28/07/2022).

Kobak, R. R. & Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60 (6), 861. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.6.861> (Erişim Tarihi: 12/09/2022).

Kogan, N. P., (1997). *Attachment and emotion regulation in mothers and infants*. (Unpublished Doctoral Dissertation). Yale University

Kuzucu, Y., & Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim*, 38 (168), 96-112.

Labrell, F. (1996). Paternal play with toddlers: Recreation and creation. *European Journal of Psychology of Education*, 11 (1), 43–54. <https://doi.org/10.1007/BF03172935> (Erişim Tarihi:16/05/2022).

Lamb, M. E. (2004). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage ve family review*, 29 (2-3), 23-42. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_03 (Erişim Tarihi:04/09/2022).

Maccoby, E. E & Martin, J.A. (1983). Socialization İn The Contex Of The Family: Parent-Child İnteraction. Handbook Of Child Psychology (4th Edition). *Socialization, personality, and social Deveolpment*. Wiley.

Mikulincer, M.,& Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: structure, dynamics, and change*. Guilford Press.

Mikulincer, M.,& Shaver, P. R. (2019). Attachment, caregiving, and parenting. in *pathways and barriers to parenthood* (pp. 305-319). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24864-2_18 (Erişim Tarihi:24/07/2022).

Mirgain, S. A., & Cordova, J. V. (2007). Emotion skills and marital health: The association between observed and self-reported emotion skills, intimacy, and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26 (9), 983. <https://doi.org/10.1521/jscp.2007.26.9.983> (Erişim Tarihi:28/06/2022).

Öz-Soysal, F. S., & Bakalım, O. (2021). Duygu stilleri anketi'nin beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11 (1), 49-55.

Paquette, D., Bolté, C., Turcotte, G., Dubeau, D., & Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 9 (4), 213-230. [https://doi.org/10.1002/1522-7219\(200012\)9:4<213::AID-ICD233>3.0.CO;2-0](https://doi.org/10.1002/1522-7219(200012)9:4<213::AID-ICD233>3.0.CO;2-0) (Erişim Tarihi:15/10/2022).

Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human development*, 47 (4), 193-219. <https://doi.org/10.1159/000078723> (Erişim Tarihi:12/07/2022).

Petersen, C. C. (2007). *Father involvement, nurturant fathering, and the psychological well-being of young adult daughters*. Utah State University.

Plotnik, R., (2009). *Psikolojiye giriş*. T.Geniş (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Radin, N. (1981). The role of the father in cognitive, academic, and intellectual development. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (Rev. ed., pp. 379- 428). Wiley.

Reaburn, P. (2015). *Baba Olmak*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

Rıza, S. Ö. (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Schwartz, SJ.,& Finley, GE. (2006). Father involvement, nurturant fathering, and young adult psychosocial functioning: Differences among adoptive,

adoptive stepfather, and nonadoptive stepfamilies. *Journal of Family Issues*, 27 (5), 712-731. <https://doi.org/10.1177/0192513X05284003> (Erişim Tarihi:19/05/2022).

Shrout, P. E., & Bolger, N. (2002). Mediation in experimental and nonexperimental studies: new procedures and recommendations. *Psychological methods*, 7 (4), 422. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.4.422>(Erişim Tarihi:05/09/2022).

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*, 59 (5), 971.

Smallbone, S. W., & Dadds, M. R. (2000). Attachment and coercive sexual behavior. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12 (1), 3-15. <https://doi.org/10.1023/A:1009555619323> (Erişim Tarihi:16/07/2022).

Terzi, S. (2014). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmalarına yol açan olaylar: nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 99-108.

Towler, A. J. & Stuhlmacher, A. F. (2013). Attachment styles, relationship satisfaction, and well-being in working women. *The Journal of social psychology*, 153(3), 279-298. <https://doi.org/10.1080/00224545.2012.735282> (Erişim Tarihi:14/09/2022).

Tutarel-Kışlak, Ş. & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3 (9), 61-68.

Uyar, M. (2019). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamada bağlanma tarzları ve bilişsel duygu düzenlemenin rolünün incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wessels, S., & Lesch, E. (2014). Young adult South African daughters' perceptions of paternal involvement and nurturance. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 8 (2), 128-143. <https://doi.org/10.5964/ijpr.v8i2.145> (Erişim Tarihi:03/10/2022).

Williams, S. M., & Finley, G. E. (1997). Father contact and perceived affective quality of fathering in Trinidad. *Revista Interamericana de Psicología*, 31 (2), 315-319.

Wiseman, H., Maysseless, O., & Sharabany, R. (2006). Why are they lonely? Perceived quality of early relationships with parents, attachment, personality predispositions and loneliness in first-year university students. *Personality and individual differences*, 40 (2), 237-248. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.05.015> (Erişim Tarihi:22/05/2022).

Yılmaz-Olcay, F. E., & Soyer, M. K. (2022). Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Studies-Social Sciences, 17* (6).

Yörükan, T. (2011). *Bağlanma ve sonraki yaşlarda görülen etkileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.